

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ МІЖУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Ращупкіна Дар'я Русланівна,
студентка 2 курсу факультету міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
e-mail: daryarashchupkina@gmail.com

Будь-які відносини потребують регулювання, тим більше міжнародні відносини, які за своїм характером є анархічними. Проте, на міжнародній арені немає будь-яких законодавчих органів, які б створювали норми міжнародного права, цю «роботу» виконують самі суб'єкти міжнародного права під час двосторонніх і багатосторонніх контактів шляхом узгодження своїх позицій. У зв'язку з процесами світової глобалізації та інтеграції посилюється необхідність у прийнятті колективних рішень, у зв'язку з чим міжнародні міжурядові організації (далі по тексту – ММУО) грають все більш важливу роль у правовому регулюванні міжнародних відносин.

Беручи до уваги вищезазначене, метою даної роботи є розкрити значення ММУО у правовому регулюванні сучасних міжнародних відносин.

Розглядаючи ММУО у контексті регулювання міжнародно-правових відносин, перш за все, слід звернути увагу на особливість їх міжнародної правосуб'єктності, яка носить галузевий характер, тобто обмежена цілями їх створення, які закріплені в установчих актах ММУО. Тобто держави-члени наділяють організації певними правами та обов'язками. Зміст правосуб'єктності ММУО визначають: право створювати норми міжнародного права, право на привілеї та імунітети, право обміну представництвами з державами та міжнародними організаціями, обов'язок щодо несення міжнародно-правової відповідальності тощо [1]. Таким чином,

ММУО, в першу чергу, відрізняються від інших суб'єктів міжнародного права обсягом правосуб'єктності.

ММУО як суб'єкт міжнародного права має певні ознаки. До них належать: договірна основа; наявність певних цілей; міжнародна правосуб'єктність; система органів, необхідних для досягнення цілей організації; нормотворча діяльність [1].

Для ефективного виконання цілей організації передбачається її інституціоналізація. Як правило, структура організації складається із вищого, виконавчого, адміністративного, судового органів, комітетів та комісій. Відповідно до того, якими повноваженнями наділений орган, він приймає рішення, які мають виконавчий, керівний, контрольний та адміністративний характер. Залежно від цього, виникає їх правовий статус, який поділяє їх на обов'язкові для виконання («тверде право») та рекомендаційні («м'яке право»). Причому норми «твердого права» є обов'язковими для країн-членів організації, яка їх видала, та країн, які виявили в них зацікавленість. [5]. Отже, необхідно зазначити, що нормотворча діяльність організації включає в себе укладання угод з державами та іншими ММУО.

Для подальшого розгляду цієї проблематики ми будемо виходити з позиції поділу ММУО на універсальні, регіональні та міжрегіональні.

Так, серед універсальних ММУО слід відзначити ООН. Саме у Статуті ООН [2] та Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй [3] закріплені основні принципи міжнародного права, які є базою для регулювання міжнародних відносин. Окрім цього, стаття 38 Статуту Міжнародного Суду ООН закріплює перелік джерел міжнародного права, якими керується у своїй діяльності.

Також слід зазначити, що під егідою ООН були прийняті ряд конвенцій, протоколів та декларацій, з них найвідоміші: Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 р., Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р., Конвенція про права дитини 1989

р., Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р., Загальна декларація прав людини 1948 р. тощо.

Варто зауважити, з часу першої сесії Генеральної Асамблеї ООН пройшло вже 73 роки, за цей час Генеральна Асамблея винесла велику кількість резолюцій, які є яскравим прикладом «м'якого права». В той же час, резолюції Ради Безпеки ООН з питань війни та миру є обов'язковими для всіх держав-членів ООН, тобто вони є винятком з «м'якого права».

Окрім створення норм міжнародного права, ООН займається кодифікацією міжнародного права. Так, завдяки роботі комісії з міжнародного права були видані такі міжнародно-правові акти: Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р., Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р., Конвенція про спеціальні місії 1969 р., Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів 1978 р. та ін. [1].

Серед регіональних ММУО у контексті правового регулювання міжнародних відносин слід виокремити ЄС, адже право ЄС можна розглядати як автономну правову систему, яка складається з: установчих договорів ЄС; регламентів, директив, рішень та рекомендацій; основних принципів міжнародного права; договорів між країнами-членами ЄС; угод, укладених ЄС з третіми державами і міжнародними організаціями [4]. Ці норми є унікальними, адже діють разом із законодавством держав-членів ЄС, регулюючи економічну та соціальну політику цих держав.

Також у даному контексті не можна залишити поза увагою таку ММУО, як ОБСЄ. Рішення цієї організації приймаються в рамках Постійної ради та Форуму з співробітництва в області безпеки. Директивним органом ОБСЄ є Рада міністрів. Особливістю цієї Організації є прийняття рішень шляхом консенсусу. Найважливіші міжнародно-правові документи, що регулюють міжнародні відносини держав-членів ОБСЄ у різних сферах, приймаються на самітах. Таким чином були прийняті Заключний акт 1975 року, Паризька хартія для нової Європи 1990 року, Лісабонський документ

1996 року та ін.

Таким чином, прогресивна тенденція країн звертатися з питань міжнародно-правового регулювання різних сфер міжнародного життя до ММУО, що дозволяє одразу узгоджувати свої позиції із всіма країнами-членами організації, вказує на зростаючу роль цих організацій у сфері правового регулювання. Розглянувши роль ММУО на прикладах ООН, ЄС та ОБСЄ, можна визначити, що найширшу правосуб'єктність із вищенаведених організацій має ООН. Вона робить вклад у міжнародний мир та безпеку і розширює демократичні цінності у світовому масштабі, використовуючи свою нормативно-правову діяльність. ЄС як представник регіональних організацій не тільки підтримує політику ООН, а й має на меті уніфікацію законодавства держав-членів для реалізації ефективнішої співпраці між ними. ОБСЄ була створена насамперед як форум для діалогу, щоб розробляти певні принципи для забезпечення розвитку мирних добросусідських відносин держав-членів у сферах політики, економіки, культури та військової діяльності. Як і ООН, ОБСЄ багато уваги приділяє демократизації міжнародного простору.

Список використаних джерел:

1. Міжнародне публічне право: підручник / за ред. В. М. Репецького. Київ: Знання, 2012. 437 с. URL: https://pidruchniki.com/1584072046657/pravo/mizhнародne_publichne_pravo (дата звернення 23.09.2019).
2. Статут ООН: Установчий документ Організації Об'єднаних Націй від 24.10.1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення 23.09.2019).
3. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй: Міжнародний документ від 24.10.1970 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_569) (дата звернення 23.09.2019).
4. Джерела права ЄС. Класифікація джерел права Європейського Союзу.

Studies.in.ua: веб-сайт. URL:<http://studies.in.ua/ru/pravoesseminary/2134-dzherela-prava-yes-klasifkacya-dzherel-prava-yevropeyskogosoyuzu.html#3> (дата звернення 23.09.2019).

5. Тимченко Л. Д., Кононенко В. П. Міжнародне право: підручник. Київ: Знання, 2012. 613 с. URL: https://pidruchniki.com/1088112749451/pravo/normi_mizhnarodnogo_prava_klasifikatsiya (дата звернення 23.09.2019).

Науковий керівник: Доценко Олена Михайлівна, доцент кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат юридичних наук.